

Lubieszewo, st. 3, gm. Gryfice, woj. zachodniopomorskie

W 1925 r. ok. 3 km na północny-wschód od wsi Lubieszewo w pow. gryfickim (wówczas Lübsow, Kr. Greifenberg), w młodym lasu zwanym „Tunnehult”, miejscowi chłopci rozkopali trzy monumentalne kurhany z wczesnego okresu wpływów rzymskich. Wyjątkowo bogate wyposażenie znajdujących się pod nasypami mogił pochówków wskazywało, że złożono w nich przedstawicieli lokalnej elity, co skłoniło archeologów do określenia ich umownie mianem „grobow kszężęcych”.

Pierwsze weryfikacyjne prace wykopaliskowe na stanowisku 3 zostały podjęte w latach 1938–1939 przez H. J. Eggersa. Eggersowi udało się przebadac mogiły numer 2 i 3, ze względu na wybuch II Wojny Światowej nie zdołał on jednak przeprowadzić wykopalisk na mogile numer 1. Od nazwy niedużej wioski na Pomorzu nazwał takie pochówki „grobowi kszężęcymi typu Lubieszewo”, datowanymi na wczesny okres wpływów rzymskich, będącymi „kluczowymi” dla archeologii okresu wpływów rzymskich.

W 2006 r. podjęto profesjonalne badania archeologiczne kurhanu 1, kontynuowane w roku 2007. Prace na stanowisku prowadzone były pod kierunkiem: dr. Adama Cieślińskiego (IAUW), mgr Magdaleny Nowakowskiej (IAUW) przy współpracy z dr Janem Schusterem Institut für Vor- und Frühgeschichtliche Archäologie der Universität Bonn.

Celem prac było ustalenia kontekstu odkrycia oraz pozyskania zabytków przeoczonych podczas prac w 1925 r. W ich wyniku udało się poszerzyć dotychczas znany inwentarz pochówka o niezwykle interesujące zabytki, część z nich o unikalnym charakterze. Równie ciekawe były dane dotyczące kontekstu archeologicznego. Udało się ustalić kształt, usytuowanie w stosunku do stron świata, rozmiar oraz głębokość jamy grobowej. Zarejestrowano także przekroje przez nasyp mogiły, wskazujące na jego technikę budowy.

Poniżej uwarstwień datowanych na okres wpływów rzymskich wystąpiło kilkadziesiąt obiektów osadniczych z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza, które należy wiązać z kulturą łużycką. Były to paleniska o konstrukcjach kamiennych, jamy odpadkowe i gospodarcze wyposażone w liczne fragmenty ceramiki, z których udało się zrekonstruować formy naczyń.

Obok celów naukowych wykopaliska miały także charakter ratowniczy ze względu na ogromne zagrożenie ze strony tzw. „poszukiwaczy” wykorzystujących wykrywacze metali, którzy zdają sobie sprawę z bogactwa tego stanowiska. Ponadto część nasypu kurhanu niszczona jest przez intensywnie użytkowaną drogę leśną.

Pomietów, st. 25, gm. Dolice, woj., zachodniopomorskie

Stanowisko 25 w Pomietowie zostało odkryte przypadkowo, w trakcie niekontrolowanego („dzikiego”) wybierania piachu przez mieszkańców wsi. Wiadomość o jego ujawnieniu dotarła do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Szczecinie w listopadzie 2005 roku. Informator – student historii Uniwersytetu Szczecińskiego przekazał do urzędu źródła ruchome w postaci fragmentów naczyń glinianych i przepalonych kości ludzkich, przynajmniej z dwóch grobów popielnicowych. Na tej podstawie oraz w wyniku przeprowadzonych oględzin miejsca przez mgr Paulinę Kubacką (pracownik WUOZ) stanowisko zidentyfikowano jako cmentarzysko ciałopalne ludności kultury łużyckiej, którego chronologię określono wstępnie na młodszy okres epoki brązu.

Realizowane w ciągu dwóch sezonów (2006 i 2007) ratownicze badania archeologiczne prowadzone były w ramach współpracy Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Muzeum Narodowego w Szczecinie pod kierunkiem: mgr Magdaleny Nowakowskiej z IA UW (2006 i 2007) i mgr Doroty Kozłowska-Skoczka z MNS (2006). W wyniku przeprowadzonych badań zabezpieczono teren wokół największych wyrobisk piachu. Przebadano łącznie powierzchnię ok. 8 arów lokalizując 80 obiektów archeologicznych. W większości były to groby ciałopalne popielnicowe ludności kultury łużyckiej ze schyłku środkowego i młodszego okresu epoki brązu.

Pozostałe obiekty archeologiczne stanowiły integralną część stanowiska będąc pozostałościami po obrzędach rytualnych, wśród nich wyróżniają się niezwykle interesujące groby symboliczne bogato wyposażone w naczynia ceramiczne, tzw. samotne naczynia wstawiane w żółty piasek calcowy, wielowarstwowy bruki kamienne bez wyraźnych śladów pochówku oraz miejsca sypania popiołu ze stosów ciałopalnych.

Wśród pochówków dominują groby popielnicowe ze zróżnicowanymi konstrukcjami kamiennymi takimi jak obstawy, bruki kamienne, konstrukcje skrzynkowe. W mniejszej ilości zlokalizowano również groby popielnicowe jamowe bez konstrukcji kamiennych oraz groby bezpopielnicowe. Naczynia pełniące funkcję popielnic w niektórych wypadkach przykrywane były szerokotorowymi wazami lub misami i w kilku przypadkach dodatkowo fragmentem dużego zasobowego naczynia. Pochówkom towarzyszą przystawki ceramiczne, pojedyncze drobne wyroby brązowe, m.in. pierścionki, kółka, fragmenty przedmiotów brązowych, oraz narzędzia krzemienne, m.in. wióry, grociki, odłupki.

Wstępna analiza pozyskanego materiału zabytkowego wskazuje na unikalny charakter stanowiska. Cechy morfologiczne ceramiki naczyniowej, między innymi występowanie naczyń z guzami dają podstawę do ustalenia początków funkcjonowania nekropoli już u schyłku III okresu epoki brązu. Tego rodzaju formy są jednymi z pierwszych znanych z terenu Pomorza Zachodniego i jedynymi jakie obecnie znajdują się w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie.

Pozyskany materiał zabytkowy daje możliwość ponownych rozważań nad chronologią początków osadnictwa ludności kultur łużyckiej na Pomorzu Zachodnim